

Miejsce na identyfikację szkoły

ARKUSZ PRÓBNEJ MATURY Z OPERONEM HISTORIA

POZIOM ROZSZERZONY

LISTOPAD
2014

Czas pracy: 180 minut

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 28 stron (zadania 1.–24.). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
3. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
4. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.

Życzymy powodzenia!

Za rozwiązanie
wszystkich zadań
można otrzymać
łącznie **50 punktów**.

Wpisuje zdający przed rozpoczęciem pracy

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

PESEL ZDAJĄCEGO

--	--	--

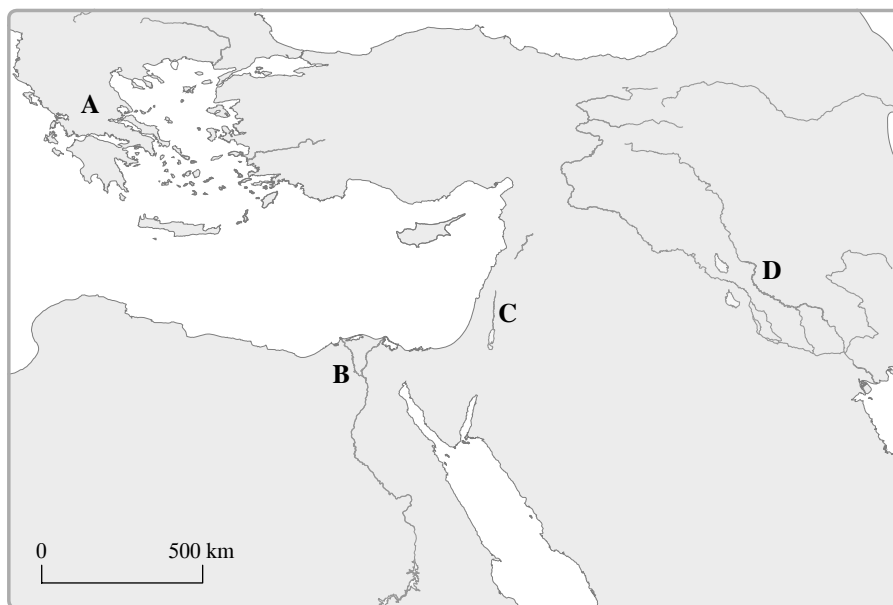
**KOD
ZDAJĄCEGO**

Arkusz opracowany przez Wydawnictwo Pedagogiczne OPERON.

Kopiowanie w całości lub we fragmentach bez zgody wydawcy zabronione. Wydawca zezwala na kopiowanie zadań przez dyrektorów szkół biorących udział w programie Próbną Maturę z OPERONEM.

Materiał do zadania 1.

Źródło A

Źródło B

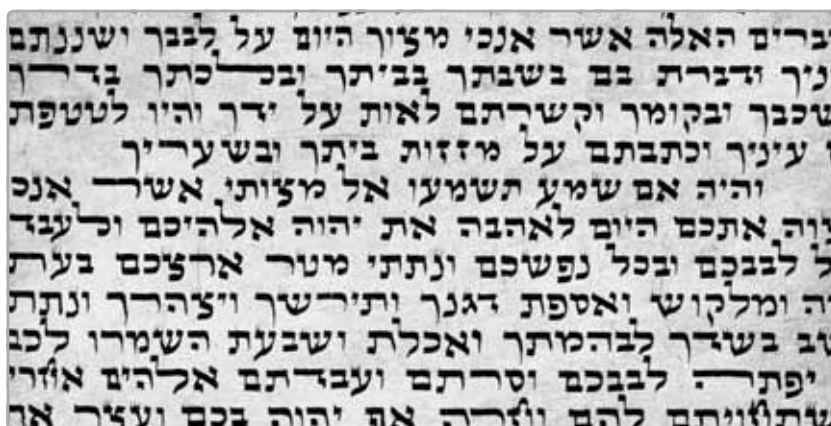
1.

2.

3.

Zadanie 1. (1 pkt)

Do każdego rodzaju pisma dopisz literę odpowiadającą obszarowi, na którym posługiwano się tym pismem.

1.
2.
3.

Materiał do zadania 2.

J. Parandowski, fragment przedmowy do dzieła Juliusza Cezara *O wojnie domowej*

Cyceron tak ocenił prozę Cezara: „Naga, prosta i pełna wdzięku, bez wszelkich ozdób krasomówczych, jakby się pozbyła ubrania. Cezar chciał dać innym materiał do napisania historii, ale chyba głupiec o to się pokusi, by jego styl ufryzować; ludzi rozumnych raczej odstraszy od pisania, ponieważ w historii nie ma większej zalety nad prostotę i zwięzłość”.

Źródło: Juliusz Cezar, *O wojnie domowej*, Warszawa 1990, s. 22.

Zadanie 2. (1 pkt)

Oceń prawdziwość podanych zdań. Wpisz znak X we właściwe miejsca tabeli.

		Prawda	Falsz
1.	Cyceron pozytywnie oceniał styl wypowiedzi Cezara.		
2.	„Ludzie rozumni” będą poprawiać, dopracowywać, a nawet upiększać prozę Cezara.		
3.	Według Cycerona styl Cezara nie jest odpowiedni dla tekstów historycznych.		

Materiały do zadania 3.

Źródło A

Zasługą myślicieli greckich było stworzenie pierwszego naukowego, teoretycznego systemu wiedzy politycznej. Dzieła Platona i Arystotelesa wywarły znaczny wpływ na kształtowanie się instytucji prawa publicznego w Europie. Warto zwrócić uwagę na to, że grecka terminologia właśnie z dziedziny nauki o państwie jest po dziś powszechnie stosowana (terminy takie, jak demokracja, arystokracja, monarchia, polityka itd.).

Inaczej w dziedzinie prawa prywatnego. Tutaj kultura grecka nie stworzyła wiele i niewiele przekazała światu [...]. W terminologii z dziedziny prawa prywatnego dominować będzie więc nie język grecki, lecz łacina [...].

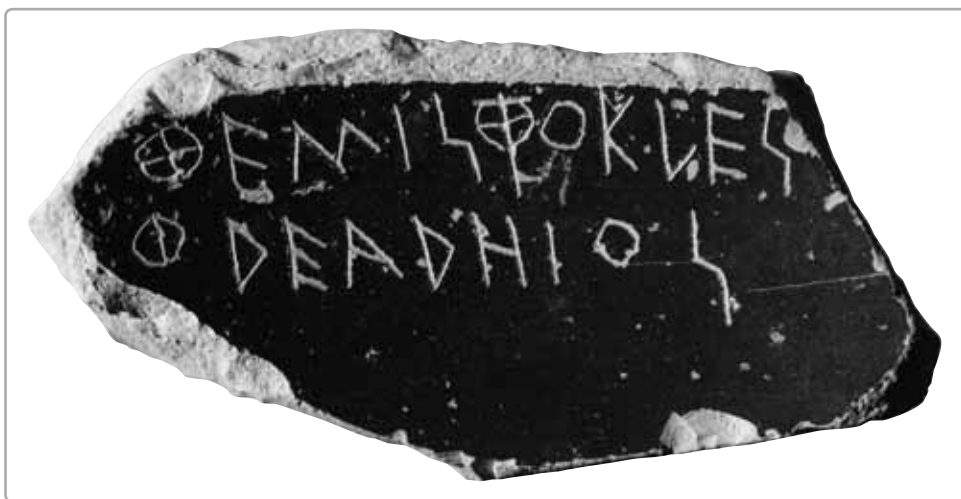
M. Sczaniecki, *Powszechna historia państwa i prawa*, Warszawa 1995, s. 20.

Źródło B

[...] – w starożytnej Grecji: skorupka gliniana służąca do sporządzania krótkich notatek.

<http://sjp.pwn.pl/slownik/2570151/ostrakon> [dostęp: 10.03.2014]

Źródło C

Zadanie 3. (3 pkt)

3.1. Porównaj zasługi Greków i zasługi Rzymian w rozwoju systemu prawnego.

.....

.....

.....

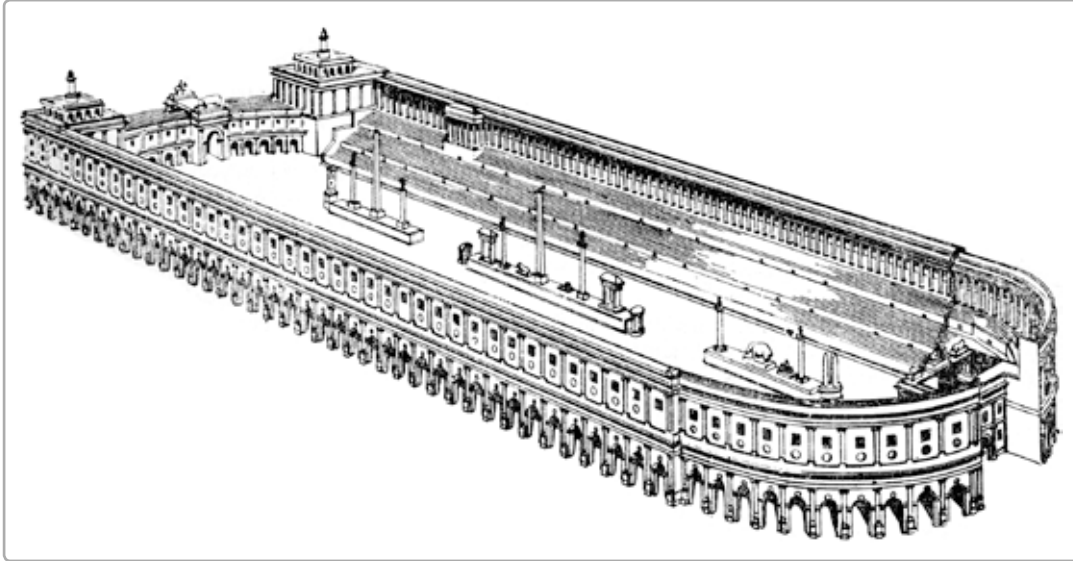
.....

3.2. Podaj nazwę i wyjaśnij znaczenie procedury, której dotyczą źródła B i C.

Nazwa:

Znaczenie:

Materiał do zadania 4.

Zadanie 4. (2 pkt)

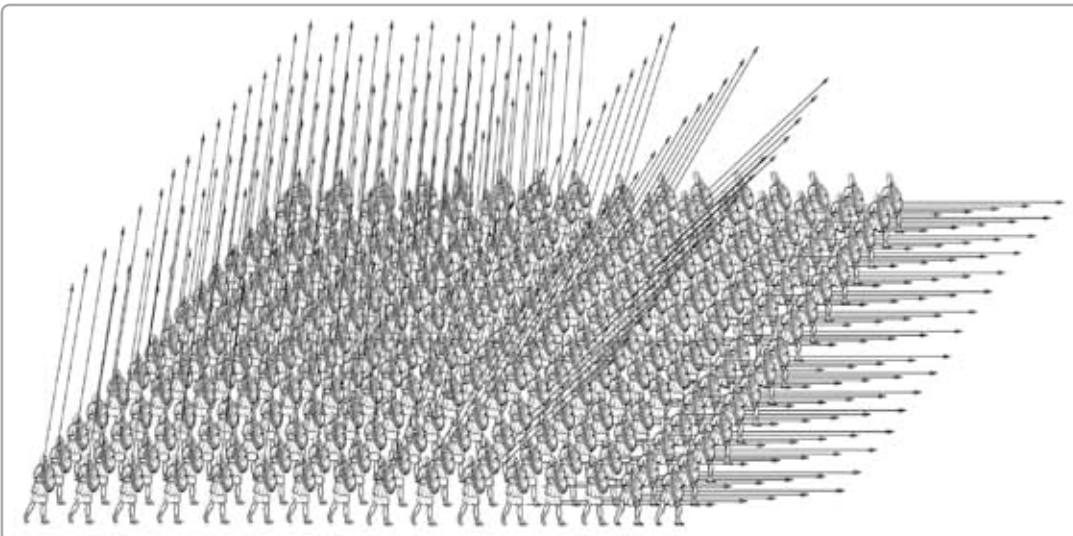
4.1. Podaj nazwę budowli przedstawionej na ilustracji.

.....

4.2. Wyjaśnij, w jakim celu wznoszono tego typu budowle.

.....
.....
.....
.....

Materiał do zadania 5.

Zadanie 5. (2 pkt)

5.1. Podaj pełną nazwę szyku bojowego przedstawionego na ilustracji.

.....

5.2. Scharakteryzuj skuteczność tego szyku w działaniach bojowych. Wskaż jego mocne lub słabe strony.

.....

.....

.....

.....

Materiał do zadań 6. i 7.

Autor nieznany, *O kaligrafie* (fragment)

Jeżeli sporządzi kleju ponad miarę i przez niedbalstwo da mu zbutwieć, niechaj odprawi pokutę 50 razy.

Jeśli nie zachowa w czystości poszytu, a w równym stopniu księgi, z której przepisuje, i obu ich we właściwym czasie nie schowa ani też będzie uważał na litery o podobnym brzmieniu, akcenty oraz znaki przestankowe, ma odprawić pokutę 130 razy.

Jeśli ktoś będzie zapamiętywał to, co napisane w księdze, z której przepisuje, i przepisywał z pamięci, pozostanie w odosobnieniu na 3 dni.

Jeśli ktoś odczyta więcej, niż jest napisane w księdze, z której przepisuje, ma spożywać posiłki tylko suche.

Jeśli z gniewu złamie pióro, niech odprawi pokutę 30 razy.

Jeśli jeden drugiemu zabierze poszyt bez zgody piszącego, niech odprawi pokutę 50 razy.

Jeśli nie będzie przestrzegał wskazówek naczelnego kaligrafa, pozostanie w odosobnieniu na 2 dni.

Jeśli naczelnny kaligraf będzie rozdzielał prace powodowany jakimś afektem lub nie przygotuje dobrze pergaminu, a także wszystkich przyborów do oprawy ksiąg, tak żeby nic nie zmarnowało się z rzeczy potrzebnych do tej pracy, poza odprawieniem pokuty 150 razy, będzie ukarany odosobnieniem.

Źródło: J. Czerniatowicz, *Książka grecka, średniowieczna i renesansowa*, Wrocław 1976, s. 78–79.

Zadanie 6. (2 pkt)

Sformułuj cztery zasady, których powinien przestrzegać kaligraf.

1.

2.

3.

4.

Zadanie 7. (1 pkt)

Na podstawie fragmentu tekstu: „Jeśli ktoś odczyta więcej, niż jest napisane w księdze, z której przepisuje...” wyjaśnij, czego nie wolno było robić kaligrafowi.

.....

.....

.....

.....

Materiały do zadań 8. i 9.

Źródło A

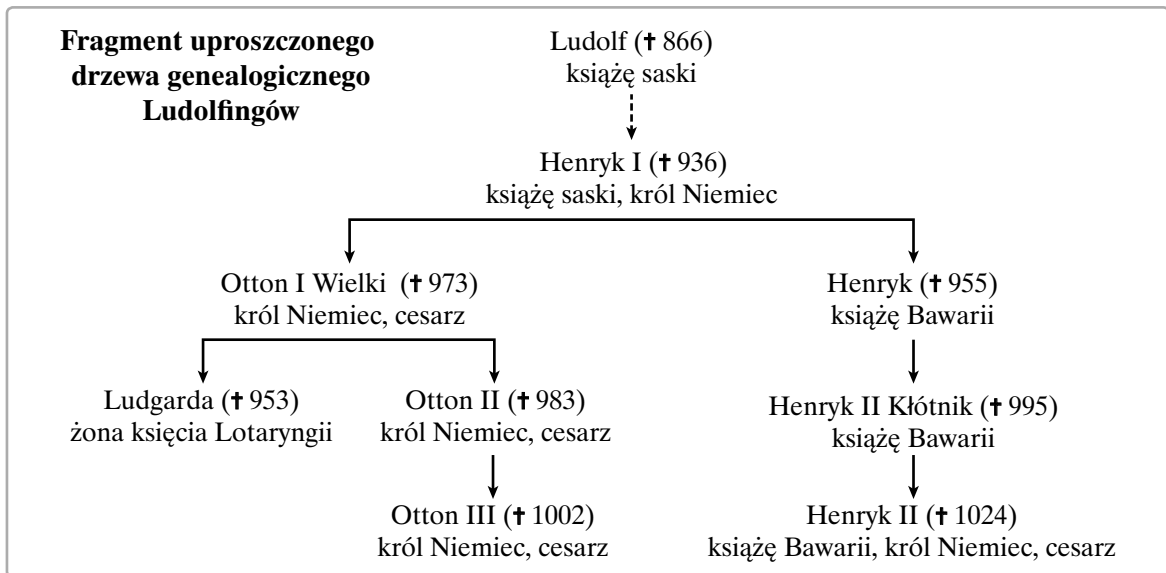
Kalendarium wojen toczonych przez Bolesława Chrobrego	
Daty	Wojny
1002–1005	pierwsza wojna z cesarstwem
1003–1004	próba opanowania Czech
1005	najazd niemiecki na Polskę
1007–1013	druga wojna polsko-niemiecka
1014	wyprawa na Ruś Kijowską
1015–1018	trzecia wojna polsko-niemiecka
1018	druga wyprawa na Ruś Kijowską

Opracowanie własne

Źródło B

Źródło C

Zadanie 8. (2 pkt)

8.1. Korzystając ze źródeł napisz, który władca przyjął tytuł cesarza jako pierwszy.

.....

8.2. Podaj, za panowania którego władcy niemieckiego doszło do trzech wojen z Bolesławem Chrobrym.

.....

Zadanie 9. (2 pkt)

Przeanalizuj źródło B, a następnie wyjaśnij, na czym polegała wizja cesarstwa i władzy cesarskiej, którą zamierzał urzeczywistnić Otton III. W swojej odpowiedzi uwzględnij symbolikę przedstawioną na ilustracjach.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Materiał do zadania 10.

Dokument lokacyjny dla wsi Radlina z 1291 r.

[...] my, komes Jan [...] razem z bratem naszym Wojciechem chcemy, aby do każdego ze współczesnych i przyszłych patrzących na tę kartę, doszła wiadomość, że dziedzictwo nasze, Radlino powszechnie zwane, Marcinowi zwanemu ze Staniewa [...] oddaliśmy w celu lokacji na prawie niemieckim [...] tym układem i kształtem, iż mieszkańcy przerzeczonej wsi przez poszczególne lata z każdego łanu małego w dzień św. Marcina płacić będą obowiązani 2 miary pszenicy, 2 miary żyta, 6 miar owsa [...] wiardunek srebra będącego w obiegu i ten czynsz znosić będą obowiązani na nasz dwór bliższy. Aby ci uprawiający przerzeczoną wioskę mogli wypłacić to wszystko, otrzymując 9 lat wolnych od wszelkich danin i opłat.

Wspomniany Marcin zaś, sołtys, i jego dziedzice z tytułu lokacji siódmy łan [...] swobodnie będą posiadali [...] I trzeci denar z każdej sprawy sądzonej. Daliśmy także [...] wspomnianemu Marcinowi [...] moc wystawiania młynów [...] karczmę, jatkę, sadzawkę [...] będą mieć dla siebie i sukna także będą mogli sprzedawać. Dajemy Marcinowi sołtysowi i jego potomstwu moc sądzenia: ucięcia głowy i obcięcia członków co do tych, którzy by zawinili we wsi wspomnianej [...] Kościółowi zaś dwa łany wolne dajemy także [...]

[...] niniejszą kartę powagą naszej pieczęci potwierdziliśmy.

Źródło: H. Manikowska, J. Tazbirowa, *Historia. Średniowiecze*, Warszawa 1995, s. 137.

Zadanie 10. (2 pkt)

10.1. Podaj, kto jest wystawcą, a kto – odbiorcą dokumentu.

Wystawca:

Odbiorca:

10.2. Oceń prawdziwość podanych zdań. Wpisz znak X we właściwe miejsca tabeli.

		Prawda	Fałsz
1.	Dokument jest lokacją wsi na miejscu już istniejącej osady.		
2.	Dokument dotyczy lokacji wsi Staniewo.		
3.	Chłopi uzyskali w akcie lokacyjnym przyrzeczenie 9 lat wolnizny.		

Material do zadania 11.

Dictatus papae (fragmenty)

1. Kościół rzymski przez samego Boga został założony.
2. Tylko sam biskup rzymski może być prawnie nazwany biskupem powszechnym.
3. Tylko on sam może biskupów składać z godności lub do nich przywracać.
4. Legat jego przewodniczy wszystkim biskupom na synodzie, nawet gdy jest niższy stopniem i może na nich wydać wyrok złożenia z godności [...]
6. Z obłożonymi przez niego klątwą nie wolno przebywać w jednym domu [...]
8. On sam może tylko używać insygniów cesarskich.
9. Tylko papieża stopy całować mają wszyscy książęta. [...]
12. Jemu wolno władcami rozporządzać, a więc i cesarzy z tronu składać. [...]
14. W całym Kościele wolno mu duchownych mianować, gdzie by chciał. [...]
17. Żaden przepis prawny i żadna księga kanonów (praw kościelnych) nie ma mieć ważności bez jego woli.
18. Orzeczenie jego przez nikogo nie może być zaczepione, on sam zaś może unieważnić (orzeczenia) wszystkich innych.
19. Przez nikogo nie może być sądzony [...]
22. Kościół rzymski nigdy nie pobłądził i po wszystkie czasy, wedle świadectwa Pisma św. w żaden błąd nie popadnie.
23. Biskup rzymski, jeśli kanonicznie został obrany, dzięki zasługom św. Piotra, niewątpliwie stał się świętym, jak świadczy św. Ennodiusz, biskup pawijski, z czym zgadza się wielu Ojców świętych, jak poznać można z dekretów świętego papieża Symacha [...]
26. Nikt nie może być uważany za katolika, kto nie zgadza się z Kościołem rzymskim.
27. On może poddanych zwalniać od wierności bezecnym.

Źródło: H. Manikowska, J. Tazbirowa, *Historia. Średniowiecze*, Warszawa 1995, s. 85–86.

Zadanie 11. (1 pkt)

Do podanych w tabeli zdań dopisz numery odpowiednich twierdzeń z tekstu źródłowego.

Numer	Zdanie	Numer twierdzenia
1.	Tylko papież ma prawo koronowania cesarza.	
2.	Kościół jest instytucją nieomylną.	
3.	Papież może w dowolny sposób obsadzać stanowiska kościelne.	

Materiał do zadania 12.

Fragment relacji z Polski przesłanej papieżowi Piusowi V przez jego nuncjusza Juliusza Ruggieriego w 1568 r.

Polska prowadzi handel nie tylko z sąsiadami, lecz i z odleglejszymi krajami. Całe atoli prawie handlu skupienie jest w Gdańsku, porcie nad Morzem Bałtyckim, należącym do króla polskiego. W miesiącu sierpniu odbywa się tu wielki jarmark od św. Dominika czternaście dni i dłużej trwający, na który zbierają się Niemcy, Francuzi, Flamandy, Anglicy, Hiszpanie, Portugalczycy i wtedy zawija do portu przeszło 400 okrętów naładowanych winem francuskim i hiszpańskim, jedwabiem, oliwą, cytrynami, konfiturami i innymi płodami hiszpańskimi, korzeniami portugalskimi, cyną i suknem angielskim. Zastają w Gdańsku magazyny pełne pszenicy, żyta i innego zboża, lnu, konopi, wosku, miodu, potażu, drzewa do budowy, solonej wołowiny i innych drobniejszych rzeczy, którymi kupcy rozładowane swoje okręty na powrót ładują, co się odbywa w pierwszych ośmiu dniach jarmarku, a w ostatnich ośmiu i przez cały rok przybywają do tego miasta nie tylko kupcy krajowi, ale wiele innych osób dla opatrzenia swych sklepów lub domów w wino, sukna, korzenie i inne potrzebne rzeczy. Zboże zaś i inne płody zbywające od potrzeb krajowych spławiają do Gdańska na wiosnę i sprzedają hurtem kupcom gdańskim, którzy składają je w swych magazynach na następny jarmark, a że oni tylko sami mogą prowadzić ten handel, są niezmiernie bogaci i nie masz miasta, z którego by król polski mógł mieć więcej pieniędzy.

Źródło: T. Cegielski, K. Zielińska, *Historia 2. Dzieje nowożytne*, Warszawa 1994.

Zadanie 12. (1 pkt)

Podaj po sześć przykładów towarów eksportowanych i importowanych przez Rzeczpospolitą. Wśród towarów importowanych wskaż te, które zaliczyć można do kategorii towarów kolonialnych.

Towary eksportowane	Towary importowane
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	

Towary kolonialne:

Materiały do zadania 13.

Źródło A. Światowa produkcja wyrobów przemysłowych w latach 1750–1860

Udział w światowej produkcji wyrobów przemysłowych [w %]				
Kraj\Rok	1750	1800	1830	1860
Wielka Brytania	1,9	4,3	9,5	19,9
Francja	4,0	4,2	5,2	7,9
Niemcy	2,9	3,5	3,5	4,9
Włochy	2,4	2,5	2,3	2,5
USA	0,1	0,8	2,4	7,2
Japonia	3,8	3,5	2,8	2,6
Chiny	32,8	33,3	29,8	19,7
Indie	24,5	19,7	17,6	8,6

Na podstawie: *Tablice historyczne*, pod. red. W. Mizerskiego, Warszawa 1996, s. 339.

Źródło B.

Wypowiedź Beniamina Franklina

Kapelusznicy Anglii wymogli dla swej własnej korzyści wydanie ustawy, ograniczającej produkcję amerykańską przez nałożenie na Amerykanów obowiązku eksportu skór bobra, celem ich obróbki w Anglii, i kupowania kapeluszy, których cena obciążona jest kosztami podwójnego transportu. W ten sam sposób nieliczni producenci gwoździ i jeszcze szczuplejsza grupa producentów stali (których Anglia liczy niespełna sześciu) wymogli ustawę parlamentu, zakazującą całkowicie zakładania w Ameryce warsztatów obróbki żelaza i pieców wytapiających stal, co zmusza Amerykanów do kupowania od wytwórców z tą samą stratą gwoździ niezbędnych do budowl i stali potrzebnej na narzędzia.

Źródło: T. Cegielski, K. Zielińska, *Historia 2. Dzieje nowożytne*, Warszawa 1994.

Zadanie 13. (2 pkt)

13.1. Wymień przyczyny gwałtownego wzrostu produkcji przemysłowej w podanych krajach w latach 1750–1860.

Wielka Brytania:

.....

USA:

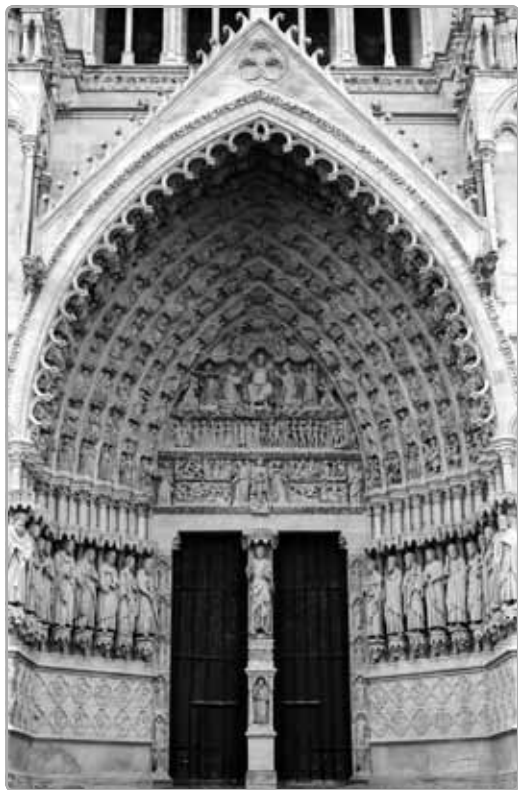
.....

13.2. Podaj, który kraj miał największy udział w światowej produkcji przemysłowej w 1750 r., a który – w 1860 r.

1750 r.: 1860 r.:

Materiały do zadania 14.

A.

B.

C.

D.

Zadanie 14. (1 pkt)

Wykonaj polecenia.

Wskaż portal barokowy:

Podaj, który portal jest chronologicznie najwcześniejszy:

Materiał do zadania 15.

Fragment opracowania historycznego

Oficerowie-spiskowcy otworzyli Arsenal przy ulicy Długiej; broń znalazła się w rękach ludu – i to przesądziło o zwycięstwie. Znajdujący się w Teatrze Narodowym, bezpodstawnie cieszący się wielką popularnością generał Józef Chłopicki [...] z nienawiścią odrzucił błagania oficerów, aby objął dowództwo powstania; resztę nocy spędził na grze w karty. [...]

[...] powstanie natychmiast po wybuchu przeszło pod kierownictwo ludzi, którzy ewentualne zwycięstwo militarne, dające szansę sukcesu w rokowaniach politycznych z Rosją, uważali za największe zagrożenie swojej własnej sytuacji politycznej i społecznej.

J. Łojek, *Kalendarz historyczny. Polemiczna historia Polski*, Warszawa 1994, s. 273, 298.

Zadanie 15. (2 pkt)

15.1. Na podstawie źródła oraz wiedzy własnej uzupełnij zdanie.

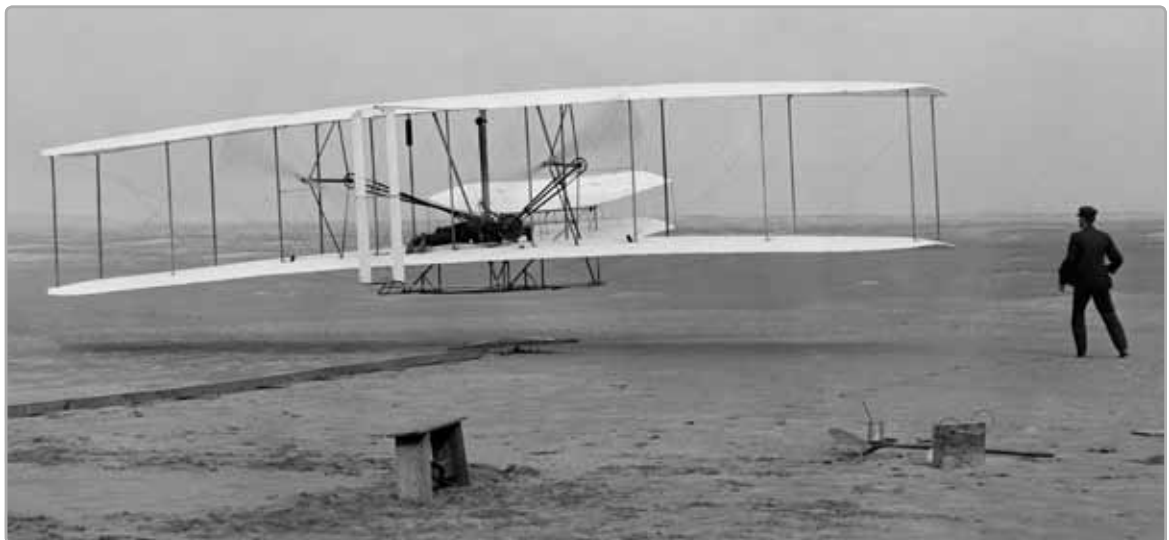
Przedstawione w źródle wydarzenia są związane z rozpoczęciem powstania (A)
..... które wybuchło w roku (B)

15.2. Napisz, dlaczego według autora powstanie nie odniosło sukcesu.

.....
.....

Materiał do zadania 16.

Pierwszy lot samolotu braci Wright

Zadanie 16. (1 pkt)

Wybierz poprawne dokończenie zdania.

Zdjęcie zostało wykonane w latach:

- A. 1850–1880
- B. 1880–1890
- C. 1900–1910
- D. 1939–1945

Materiał do zadania 17.

Fragment przemówienia wygłoszonego przez senatora A. Wagnera, w którym uzasadnił program wielkich robót publicznych, stanowiących część polityki *New Deal*

a) *Znaczna liczba pracowników pozbawionych jest zatrudnienia. Władze państwowe nie mogą ignorować ich sytuacji i obowiązane są okazać im pomoc. Uważam za bardziej racjonalne, bardziej ekonomiczne i bardziej ludzkie płacić tym bezrobotnym za pożyteczną pracę niż utrzymywać ich w bezczynności.*

b) *Nie ma najmniejszej nadziei na przezwycięzenie kryzysu gospodarczego, zanim nie ożywi się na nowo duch inicjatywy prywatnej. Dopóki ludzie businessu nie widzą możliwości osiągnięcia zysków, dopóty nie można liczyć, że sama tylko inicjatywa prywatna doprowadzi do poprawy gospodarczej. Przedsięwzięcia państwowe natomiast nie kierują się dążeniem do osiągnięcia zysku, mogą więc przystąpić do pracy, nie czekając na poprawę gospodarczą.*

c) *Do władz państwowych należy tedy dokonanie takiego podziału siły nabywczej, aby nie wzrosła przy tym ilość produktów na rynku, co by wpłynęło na wolność konkurencji.*

Źródło: G. Szelągowska, *Historia 3. Dzieje nowożytne i najnowsze*, Warszawa 1998, s. 250.

Zadanie 17. (2 pkt)

17.1. Wyjaśnij, dlaczego zdaniem senatora Wagnera w czasie kryzysu przedsięwzięcia państwowe mają przewagę nad prywatnymi.

.....

.....

17.2. Problemy, o których mowa w tekście, są związane z wydarzeniami z lat:

- A. 1914–1918
- B. 1918–1921
- C. 1929–1933
- D. 1939–1945

Materiał do zadania 18.

Tłumaczenie: Jak długo potrwa miesiąc miodowy?

Zadanie 18. (2 pkt)

Napisz, do którego wydarzenia nawiązuje rysunek satyryczny. Uzasadnij swoją odpowiedź.

Wydarzenie:

Uzasadnienie:

.....
.....
.....

Materiał do zadania 19.

Wspomnienia Stanisława Jankowskiego pseud. Agaton (fragmenty)

Dokumenty, które fałszowaliśmy, można podzielić na trzy grupy: legalizacyjne, podróżne i specjalne. Komplet dokumentów legalizacyjnych dla Polaka żyjącego w Warszawie w latach 1942–1944 obejmował długą listę. Metryka urodzenia, Kennkarte (karta rozpoznawcza) – zasadniczy dokument tożsamości, odcinek meldunkowy, Ausweis (legitymacja służbowa), Bescheinigung (zaświadczenie) z Arbeitsamtu (urzędu pracy) stwierdzające zatrudnienie w instytucji przydatnej dla gospodarki Rzeszy, oraz możliwie liczne dokumenty uzupełniające: przepustka nocna, kartki żywnościowe, zaświadczenie o szczepieniu tyfusu itp. Im więcej, tym lepiej. Niemcy kochali się w papierkach. Wszystko „używane”, nie nazbyt nowe. [...]

Dokumenty dla kurierów zagranicznych, których trasy wiodły od zaplecza frontu wschodniego po granicę francusko-hispańską, były wystawiane za każdym razem indywidualnie, dopasowane nie tylko do zamierzonej trasy, ale i do osobowości kuriera, jego przyzwyczajień i upodobań – starym z nim konsultowane. [...]

Technicy firmy budowlanej zatrudnieni przez Organisation Todt jadący do Brześcia to cichociemni skoczkowie, oficerowie „Wachlarza”. Urzędnik firmy „Bacutil”, produkującej konserwy dla Wehrmachtu, jeżdżący w poszukiwaniu wagonu z puszkami konserw, zaginionego na trasie Radom-Mielec, to oficer wywiadu sieci „Lombard”, skierowany w poszukiwaniu poligonu V-1, V-2. Przystojna, młoda blondynka, Marie Springer, volksdeutschka, udaje się z wizytą do ciotki zamieszkałej w Berlinie – przywiezie fotografie „Tirpitz”, niemieckiego superpancernika ukrytego w norweskich fiordach. „Bradł” jako generał wojsk technicznych „Süd-Ost Front Ukraine” Julius von Hallmann jedzie służbowo do Paryża, do VII Sztabu marszałka von Rundstedta – zmontuje drogi przerzutu dla kurierów, a nam przywiezie wzór przepustki do przekroczenia granicy francusko-hispańskiej, którą będziemy drukowali w Warszawie.

Źródło: <http://stanislawjankowskiagaton.pl/ii-wojna-swiatowa/okupacja-w-warszawie/„agaton”/> [dostęp: 6.02.2013]

Zadanie 19. (2 pkt)

19.1. Podaj dwa czynniki ułatwiające agentom posługiwanie się fałszywymi dokumentami.

.....

.....

19.2. Oceń prawdziwość podanych zdań. Wpisz znak X we właściwe miejsca w tabeli.

		Prawda	Falsz
1.	V-1 i V-2 to oznaczenia niemieckiej broni rakietowej.		
2.	Marie Springer przyczyniła się do zlokalizowania miejsca postoju niemieckiego pancernika.		
3.	Bradł posługiwał się dokumentami na nazwisko von Rundstedt.		

Materiał do zadania 20.

Zadanie 20. (1 pkt)

Wskaż poprawne dokończenie zdania.

Zdjęcie zostało wykonane podczas:

- A. konferencji „wielkiej trójki” w Poczdamie
- B. konferencji „wielkiej trójki” w Teheranie
- C. uroczystości podpisania Karty Atlantycznej
- D. podpisania kapitulacji Japonii

Materiały do zadania 21.

Źródło A. Mapa szlaku rowerowego biegnącego wzdłuż żelaznej kurtyny

Źródło B. Fragment przemówienia Winstona Churchilla w Fulton z 5 marca 1946 r.

Od Szczecina nad Bałtykiem do Triestu nad Adriatykiem spadła w poprzek kontynentu żelazna kurtyna. Za tą linią leżą wszystkie stolice starych państw Europy środkowej i wschodniej: Warszawa, Budapeszt, Belgrad, Bukareszt i Sofia – wszystkie te sławne miasta i ludy wokół nich leżą, w strefie radzieckiej i wszystkie one są poddane [...] w wysokim i rosnącym stopniu kontroli Moskwy.

Źródło: J. Ustrzycki, *Historia. Zakres podstawowy*, Gdynia 2012, s. 229.

Zadanie 21. (1 pkt)

Wyjaśnij, dlaczego przebieg szlaku rowerowego wzdłuż żelaznej kurtyny nie pokrywa się w części środkowej i południowej z granicą, którą nakreślił Winston Churchill.

.....

.....

.....

.....

.....

Materiał do zadania 22.

Traktat północnoatlantycki, Waszyngton 4 kwietnia 1949 r. (fragmenty)

Artykuł 1

Strony zobowiązują się, zgodnie z postanowieniami Karty Narodów Zjednoczonych, załatwiać wszelkie spory międzynarodowe, w które mogłyby zostać zaangażowane, za pomocą środków pokojowych w taki sposób, aby pokój i bezpieczeństwo międzynarodowe oraz sprawiedliwość nie zostały narażone na niebezpieczeństwo, jak również powstrzymywać się w swych stosunkach międzynarodowych od użycia lub groźby użycia siły w jakikolwiek sposób niezgodny z celami Narodów Zjednoczonych.

Artykuł 3

Dla skuteczniejszego osiągnięcia celów niniejszego Traktatu, Strony, każda z osobna i wszystkie razem, poprzez stałą i skuteczną samopomoc i pomoc wzajemną będą utrzymywały i rozwijały swoją indywidualną i zbiorową zdolność do odparcia zbrojnej napaści.

Artykuł 5

Strony zgadzają się, że zbrojna napaść na jedną lub więcej z nich w Europie lub Ameryce Północnej będzie uznana za napaść przeciwko nim wszystkim, i dlatego zgadzają się, że jeżeli taka zbrojna napaść nastąpi, to każda z nich, w ramach wykonywania prawa do indywidualnej lub zbiorowej samoobrony, uznanego na mocy artykułu 51 Karty Narodów Zjednoczonych, udzieli pomocy Stronie lub Stronom napadniętym, podejmując niezwłocznie, samodzielnie, jak i w porozumieniu z innymi Stronami, działania, jakie uzna za konieczne, łącznie z użyciem siły zbrojnej, w celu przywrócenia i utrzymania bezpieczeństwa obszaru północnoatlantyckiego. [...].

Źródło: <http://www.traktaty.msz.gov.pl/fd.aspx?f=P0000021216.pdf> [dostęp: 10.03.2014]

Zadanie 22. (2 pkt)

22.1. Wyjaśnij, jakie działania sygnatariusze dokumentu są zobowiązani podjąć w razie zbrojnej napaści.

.....

.....

22.2. Podaj pełną polską nazwę organizacji powołanej do życia na mocy zacytowanego traktatu.

.....

Materiał do zadania 23.

Zadanie 23. (2 pkt)

23.1. Napisz, do jakiego wydarzenia nawiązuje plakat.

.....

23.2. Dokonaj interpretacji plakatu i wyjaśnij jego wymowę.

.....

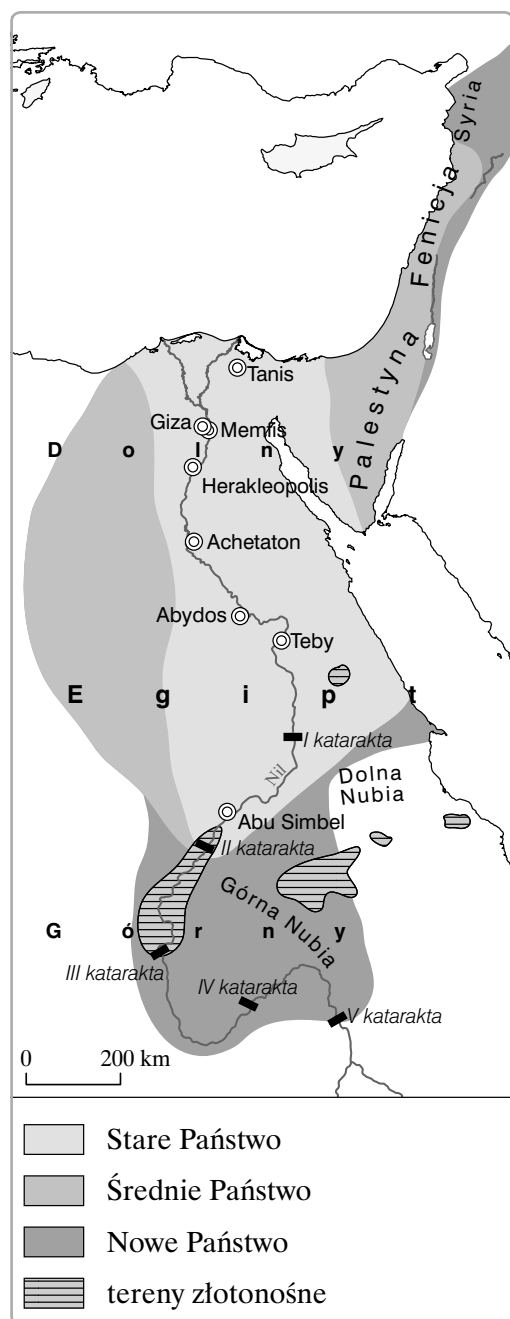
Zadanie 24. (12 pkt)

Wybierz jeden temat i go opracuj.

1. Uzasadnij stwierdzenie „Egipt darem Nilu”. Wyjaśnij, jakie znaczenie miały rzeki dla rozwoju cywilizacji egipskiej oraz innych cywilizacji starożytnych. W pracy wykorzystaj załączone materiały.
2. Okres „dzielnicowy” – okres rozwoju gospodarczego i kulturalnego (Jerzy Łojek, *Kalendarz historyczny. Polemiczna historia Polski*) – uzasadnij stwierdzenie Jerzego Łojka. Podaj fakty historyczne na poparcie tego stwierdzenia.
3. Przedstaw przyczyny i skutki konfliktów polsko-tureckich w XVII wieku. W pracy wykorzystaj załączone materiały.
4. Omów koncepcje odzyskania niepodległości w teorii i działaniach Wielkiej Emigracji.
5. Scharakteryzuj sytuację polityczną Niemiec po II wojnie światowej.

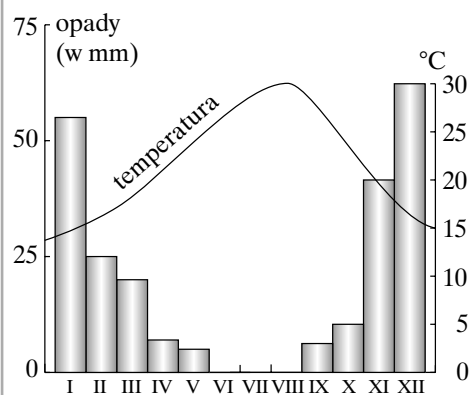
Materiały do tematu 1.

Źródło A. Mapa starożytnego Egiptu

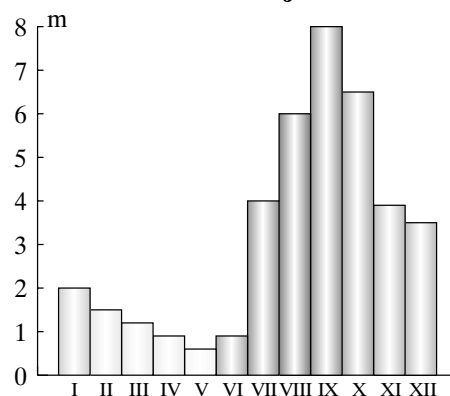

Źródło B. Wykresy i ilustracja przedstawiające wylewy Nilu

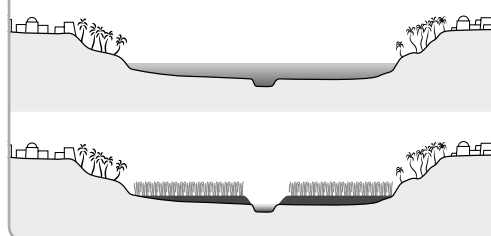
Zmiany opadów i temperatury w Egipcie w cyklu rocznym

Poziom wód Nilu w rejonie Asuanu

Schematyczny przekrój przez dolinę Nilu w okresie wylewu i po wylewie

Źródło C. Fragment opracowania historycznego

Nazwą Egipt, wywodzącą się ze staroegipskiego kemi (czarna ziemia, muł nilowy) obejmowano obszar ok. 1 mln km², zamknięty na zachodzie wielkimi oazami, na wschodzie M. Czerwonym, na południu I Kataraktą, na północy wreszcie rozlewiskiem Deltą Nilu sięgającym M. Śródziemnego.

J. Wolski, *Historia powszechna. Starożytność*, Warszawa 1992, s. 23.

Materiały do tematu 3.

Źródło A. Twierdza w Kamieńcu Podolskim

Źródło B. Fragment opracowania historycznego

Zdając sobie sprawę z zagrożenia Austrii, 16 lipca w Wilanowie misja austriacka, z hrabią Karolem Fryderykiem von Waldsteinem na czele, odwołała się do traktatu z 31 marca. Sobieski zdawał sobie sprawę, że upadek Wiednia skomplikuje sytuację Rzeczypospolitej, zmuszając ją do kompromisu z Portą, a zwycięstwo własnymi siłami Habsburgów spowoduje drastyczne reperkusje w stosunku do Polski jako sojusznika całkiem niepoważnego.

Naczelne dowództwo sił sprzymierzonych przejął Jan Sobieski – i jego autorstwa był plan ryzykownego, ale doskonale zrealizowanego przejścia armii w stronę Wiednia przez pagórkowaty teren pogranicza czesko-austriackiego i przeprawy przez prowizoryczne mosty austriackie na Dunaju. Już 9 września cała armia chrześcijańska posunęła się pod Wiedeń. 10 września husaria polska (ponad 2500 jeźdźców), mimo trudności terenowych, zajęła wzgórze Kahlenbergu.

J. Łojek, *Kalendarz historyczny. Polemiczna historia Polski*, Warszawa 1994, s. 130–131.

Źródło C. Wojny Rzeczypospolitej z Turcją w XVII w.

[illegible]

Blank area with horizontal dotted lines for writing.

BRUDNOPIS (*nie podlega ocenie*)